

HANDREIKING TOETSBELEID 2021_

Staf en Services Onderwijs, Onderzoek & Kwaliteitszorg (OOK)

Lectoraat Eigentijds beoordelen en beslissen

14 juli 2021

INHOUDSOPGAVE

LEESWIJZER.....	3
1 ACHTERGROND EN TOELICHTING OP HET GEBRUIK VAN DE HANDREIKING	
TOETSBELEID.....	4
1.1 Waarom een toetsbeleid?	4
1.2 Kwaliteit van toetsing: het toetsweb	4
1.2.1 Toetsentiteiten	5
1.2.2 Elementen.....	6
1.2.3 Ontwikkelingsfasen.....	7
1.3 Het gebruik van ijkpunten en richtvragen	8
2 HET TOETSBELEIDSPLAN.....	10
2.1 Mogelijke inhoudsopgave	10
2.2 Beknopte toelichting op onderdelen uit toetsbeleidsplan.....	10
2.2.1 Voorwoord	10
2.2.2 Inleiding	11
2.2.3 Beoogd eindniveau	11
2.2.4 Visie op onderwijs.....	11
2.2.5 Kwaliteit van toetsing	12
2.3 Mogelijke kwaliteitscriteria	12
2.3.1 Toetsbeleid	13
2.3.2 Toetsprogramma	13
2.3.3 Toets(tak)en.....	14
2.3.4 Toetsorganisatie	14
2.3.5 Toetsbekwaamheid.....	15
BRONNEN.....	16
BIJLAGE: AANDACHTSPUNTEN SPECIFIEKE CONTEXTEN	20
Aandachtspunten t.a.v. toetsbeleid voor internationale studenten	20
Aandachtspunten toegankelijk toetsen	20
Aandachtspunten t.a.v. toetsbeleid binnen het experiment leeruitkomsten.....	23

LEESWIJZER

Deze HANdreiking toetsbeleid biedt opleidingen een handvat om een toetsbeleid te schrijven dat ingaat op de vijf toetsentiteiten: toetsen, toetsprogramma, toetsbeleid, toetsorganisatie en toetsbekwaamheid. Bij ieder van deze entiteiten wordt een onderscheid gemaakt naar de personele, organisatorische en inhoudelijke invulling hiervan.

Met toetsbeleid wordt het geheel aan vastgestelde afspraken, zowel inhoudelijk als procedureel, over toetsen en beoordelen bedoeld. Daarbinnen worden het toetsbeleidsplan en het toetsbeleidskader onderscheiden: het toetsbeleidsplan betreft het toetsbeleid op opleidingsniveau. Het toetsbeleidskader betreft het toetsbeleid op instellings-, of academieniveau. Deze HANdreiking geeft handvatten voor het ontwikkelen van een toetsbeleidsplan en kan mogelijk input bieden voor het toetsbeleidskader. Opleidingen ontwikkelen namelijk in principe een onderwijs- en toetsvisie op opleidingsniveau (het zogenoemde toetsbeleidsplan). Als opleidingen binnen een academie elkaar in deze visie kunnen vinden, kan deze handreiking ook benut worden om ook het toetsbeleidskader op academieniveau te ontwikkelen.

In een toetsbeleidsplan wordt beschreven hoe – vanuit een opleidings specifieke visie op opleiden en toetsen – invulling wordt gegeven aan de toetsentiteiten. Deze handreiking biedt hiertoe een handvat. Opleidingen zijn bij het ontwikkelen van een toetsbeleidsplan niet verplicht om gebruik te maken van deze handreiking, maar kunnen deze handreiking gebruiken om naar eigen inzichten en wensen invulling te geven aan een toetsbeleidsplan dat past bij de opleiding.

De HANdreiking bestaat uit twee delen. In deel 1 wordt de achtergrond en de theoretische basis van deze HANdreiking beschreven. Ook wordt toegelicht hoe ijkpunten en richtvragen kunnen worden gebruikt bij het opstellen van een toetsbeleidsplan.

Deel 2 bevat een mogelijke inhoudsopgave voor een toetsbeleidsplan. Elk onderdeel wordt kort toegelicht en per toetsentiteit worden ijkpunten en richtvragen gegeven waarmee het toetsbeleidsplan inhoud en vorm kan krijgen.

Deze HANdreiking is een herziening van de eerder verschenen HANdreiking toetsbeleid uit 2013 en 2020 en is aangepast op basis van nieuwe inzichten en ervaringen. De HANdreiking is van feedback voorzien door afgevaardigden van leden uit de examencommissies binnen de HAN, het Netwerk Toetsing en Juridische Zaken.

1 ACHTERGROND EN TOELICHTING OP HET GEBRUIK VAN DE HANDREIKING TOETSBELEID

1.1 Waarom een toetsbeleid?

Een opleiding heeft de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat studenten worden opgeleid tot bekwame professionals en kunnen werken als beginnend beroepsbeoefenaars. Onderwijs, inclusief toetsing, bereidt studenten hierop voor. Toetsing vormt hierbij niet het sluitstuk van de opleiding, maar juist het startpunt bij curriculumontwikkeling- en verbetering; wat zijn de beoogde leerresultaten en bekwaamheden die studenten moeten aantonen en welke toetsvormen zijn daarvoor geschikt?

Om kwalitatief goede toetsing te realiseren is een duidelijke visie op onderwijs en leren belangrijk. Deze bepaalt in grote mate op welke wijze wordt toegewerkt naar de beoogde leerresultaten (voorheen werd veelal gesproken over (HBO-)eindkwalificaties, eindtermen of competenties, in het huidige NVAO-kader is deze terminologie vervangen door de aanduiding 'beoogde leerresultaten') en op welke wijze deze worden getoetst. Dit vormt de basis voor een samenhangend toetsprogramma (ook wel toetsbouwwerk genoemd) en de afzonderlijke toetsen die hier deel van uitmaken.

In een toetsbeleid worden de inhoudelijke en procedurele afspraken beschreven die zijn vastgesteld om invulling te geven aan toetsing binnen de opleiding. Daarbij worden het toetsbeleidsplan en het toetsbeleidskader onderscheiden: het *toetsbeleidsplan* betreft het toetsbeleid op opleidingsniveau. Het *toetsbeleidskader* betreft het toetsbeleid op instellings-, of academieniveau. Deze HANdreiking geeft handvatten voor het schrijven van het toetsbeleidsplan.

In deze HANdreiking Toetsbeleid worden de ingrediënten voor een kwalitatief goed toetsbeleidsplan aangereikt. Het toetsbeleidsplan is een belangrijk instrument om alle aspecten die een rol spelen bij toetsing in samenhang te beschrijven en te borgen. Enerzijds is het een belangrijk fundament voor de wijze waarop de toetsing wordt ontworpen, ingeregeld en ingericht in de opleiding en anderzijds een belangrijk middel om de kwaliteit van toetsing te borgen. Het toetsbeleidsplan raakt hierbij zowel de wettelijke taak van het management als die van de examencommissie.

1.2 Kwaliteit van toetsing: het toetsweb

Om kwaliteit van toetsing te operationaliseren en uitspraken te kunnen doen over de mate waarin er sprake is van het duurzaam werken aan kwalitatief goede toetsing is het toetsweb ontwikkeld (Van Schilt-Mol et al., 2021; Van Schilt-Mol et al., 2016). Het toetsweb (Figuur 1) kan gezien worden als de doorontwikkeling van de toetspiramide (Joosten-ten Brinke, 2011) naar een kwaliteitszorginstrument.

1.2.1 Toetsentiteiten

De kern van het toetsweb wordt gevormd door de visie op onderwijs. De visie geeft antwoord op de vraag wat de opleiding verstaat onder goed onderwijs. De visie wordt gevormd door ten minste;

- de legitimering van het onderwijs/de opleiding,
- een visie op het doel van het onderwijs/het beroep waartoe wordt opgeleid,
- een visie op de opdracht van het onderwijs,
- een visie op leren en een visie op toetsen.

Voor de opdracht van het onderwijs geldt dat de vormende (socialisatie en persoonsvorming) en de kwalificerende functie in onderling evenwicht de aandacht moeten krijgen (Hoogland, 2017).

De manier waarop de toetsing wordt ingericht is een *middel* om deze visie te realiseren, en zeker geen doel op zich (Baartman, Van Schilt-Mol & Van der Vleuten, 2020). De visie op toetsing, die onderdeel uitmaakt van de visie op onderwijs, vormt dan ook het fundament voor het borgen van de kwaliteit van de toetsing en zal er voor zorgen dat toetsing onderdeel wordt van het onderwijsconcept. Daarmee werkt deze visie versterkend op het realiseren van de onderwijsdoelen (VO-Raad, 2019). Dit veronderstelt uiteraard dat het hebben van een visie op onderwijs (met als integraal onderdeel daarvan de visie op toetsing) voorwaardelijk is om op een zinvolle wijze invulling te kunnen geven aan toetsing.

In het toetsweb wordt de kwaliteit van toetsing vervolgens geoperationaliseerd aan de hand van vijf toetsentiteiten. Deze entiteiten zijn verbonden met elkaar én met de kern van het web. Onderstaande beschrijving van de entiteiten is grotendeels overgenomen uit de 'kwaliteiten van de toetsbekwame hbo-docent' (Van Schilt-Mol et al, 2020, p. 16-17).

- *Kwaliteit van het toetsbeleid.* Met het toetsbeleid wordt het geheel aan vastgestelde afspraken, zowel inhoudelijk als procedureel, over toetsen en beoordelen bedoeld (Bruijns & Kok, 2015). Binnen het integraal toetsbeleid zijn meerdere niveaus te onderscheiden, waaronder het beleid op instellingsniveau en het beleid op opleidingsniveau.
- *Kwaliteit van het toetsprogramma.* Het toetsprogramma is een bewuste en beargumenteerde combinatie van toets(vorm)en, passend bij de doelen en opbouw van een opleiding (het onderwijsprogramma) (Baartman & Van der Vleuten, 2015). Het gaat om de heldere samenhang tussen toetsen en de borging van de verschillende functies van toetsing.
- *Kwaliteit van de toets(tak)en.* Onder toetsen worden (leer)activiteiten/meet-instrumenten verstaan die worden ingezet om na te gaan of en in hoeverre de beoogde leerresultaten zijn bereikt (Joosten-ten Brinke & Draaijer, 2015). Bij de kwaliteit van de toets horen ook het ontwerp van de beoordelingsmodellen, student- en beoordelaarsinstructies en voorschriften

voor scoringsprocedures en - interpretaties. Onder toetstaken worden de items of opdrachten van een toets verstaan waarmee studenten worden uitgedaagd hun kennis, vaardigheden en bekwaamheden (competenties) te tonen (Draaier & Joosten-ten Brinke, 2015).

- *Kwaliteit van de toetsorganisatie.* De kwaliteit van de organisatie van het toetsbouwwerk is belangrijk om toetskwaliteit te kunnen bewerkstelligen. Met de toetsorganisatie wordt verwezen naar de wijze waarop docenten, examencommissie, toetscommissie, management en ondersteunende medewerkers doelgericht met elkaar samenwerken om de gewenste toetskwaliteit op alle toetsentiteiten te realiseren (Van Deursen & Van Zijl, 2015). Binnen een toetsorganisatie vinden drie hoofdprocessen plaats: (1) het ontwerpen van het toetsbeleid, (2) het ontwerpen van het toetsprogramma en (3) het ontwerpen van toetsen en toetstaken. Daarnaast vinden er ondersteunende processen plaats zoals het professionaliseren van actoren (toetsbekwaamheid), het opstellen van toetsroosters, het benoemen van examinatoren, het verlenen van vrijstellingen, veilige toetsafname, etcetera. Bij de inrichting van de toetsorganisatie is het van belang expliciet aandacht te besteden aan positionering van de actoren en de afstemming over taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden.
- *Kwaliteit van toetsbekwaamheid.* Met toetsbekwaamheid wordt verwezen naar de deskundigheid die bij actoren binnen de opleiding aanwezig moet zijn om kwaliteit te realiseren op alle toetsentiteiten (Van Berkel, Sluijsmans & Joosten-ten Brinke, 2015). Specifiek voor de entiteit toetsen geldt dat de toetsbekwaamheid van docenten, examencommissies en andere betrokkenen van essentieel belang is: elke docent moet in staat zijn om toetsinformatie te interpreteren en te gebruiken om vast te stellen waar studenten staan en hoe deze informatie verder kan bijdragen aan het leren van de student (Straetmans, 2006).

1.2.2 Elementen

Binnen iedere toetsentiteit kunnen drie elementen worden onderscheiden. Dit zijn de elementen:

1. kwaliteitscriteria
2. ontwerp/ontwikkeling en
3. kwaliteitsborging.

Het eerste element, *kwaliteitscriteria*, gaat over de vraag welke informatie wordt gebruikt om de kwaliteit van de toetsentiteiten vast te stellen. Vragen die bij de analyse kunnen worden gesteld zijn bijvoorbeeld: Welke criteria worden gebruikt om de kwaliteit van toetsen en toetstaken vast te stellen? Wat zijn de richtlijnen die worden gebruikt bij het opstellen van het toetsbeleid? Hoe wordt bepaald of docenten toetsbekwaam zijn?

Het tweede element, *ontwerp*, is gericht op de vraag hoe de ontwikkeling en inzet van de vijf toetsentiteiten tot stand komt. Bij het ontwerp zijn de opgestelde kwaliteitscriteria uiteraard leidend. Vragen die bij de analyse kunnen worden gesteld zijn bijvoorbeeld: Hoe worden toetsen en toetstaken ontworpen? Hoe worden docenten geprofessionaliseerd in toetsbekwaamheid? Hoe vindt het opstellen van het toetsbeleid plaats?

Het derde element, *kwaliteitsborging*, richt zich op de wijze waarop de kwaliteit van de toetsentiteiten wordt geëvalueerd en de wijze waarop het resultaat van de evaluatie wordt gebruikt voor het behouden of optimaliseren van deze kwaliteit. De *PDCA-cyclus* staat hierbij centraal: het is met andere woorden niet alleen van belang dát er geëvalueerd wordt, er moet ook specifieke aandacht zijn voor de opbrengsten van de evaluatie en de consequenties hiervan. De kwaliteitsborging vindt, evenals het ontwerp, plaats aan de hand van de (op opleidingsniveau) vastgestelde kwaliteitscriteria. Vragen die bij de analyse kunnen worden gesteld zijn bijvoorbeeld: Hoe wordt de PDCA-cyclus van toetsen ingericht? Wie stelt vast of interventies uit het toetsbeleid zijn behaald? Hoe worden verbeteracties geformuleerd en geïmplementeerd? Bij het borgen van de kwaliteit gaat het over de wijze waarop de

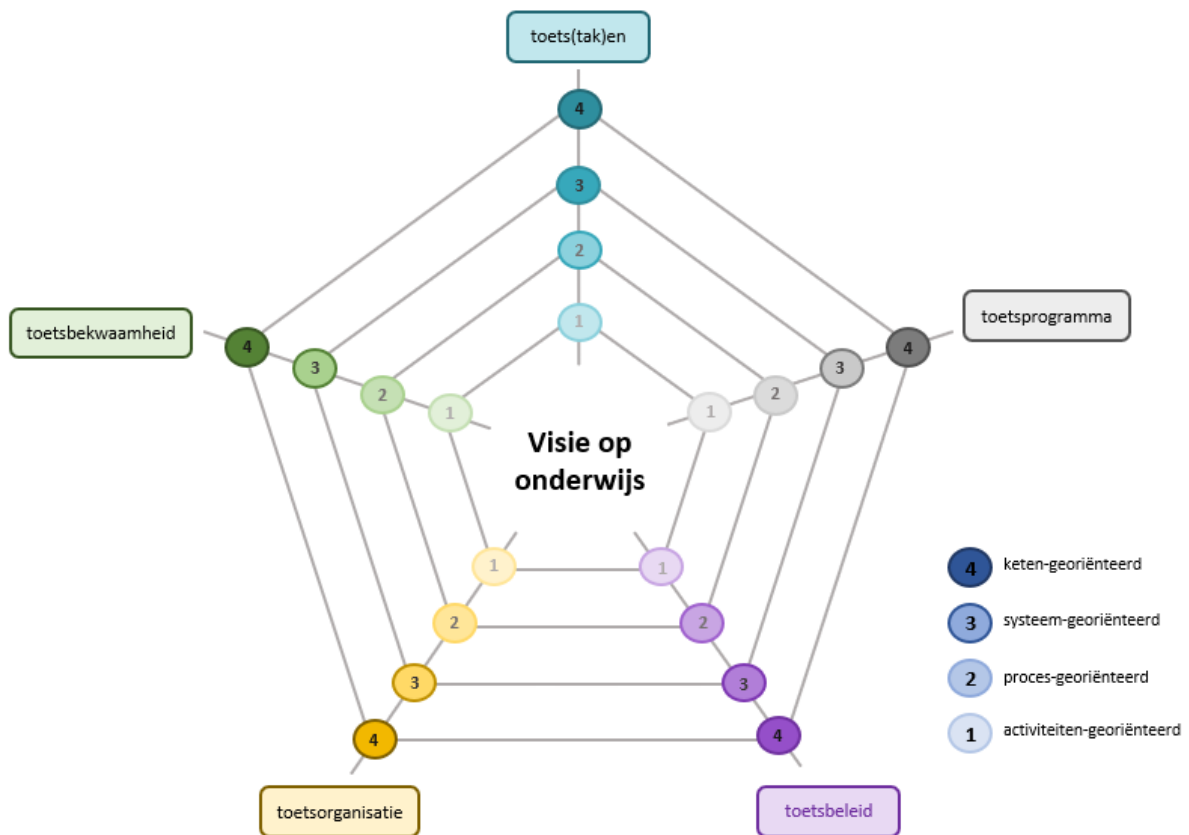
De drie elementen zijn uiteraard met elkaar verbonden. Zo spelen kwaliteitscriteria een essentiële rol bij het ontwerpen en borgen van de toetsentiteiten: zowel het ontwerpen als de borging vinden immers plaats aan de hand van de (op opleidingsniveau) vastgestelde kwaliteitscriteria. Een opleiding is ***zelf*** verantwoordelijk voor het vaststellen van de kwaliteitscriteria die op opleidingsniveau worden gehanteerd en voor het verantwoorden van deze keuze. Dit betekent concreet dat niet iedere opleiding dezelfde kwaliteitscriteria zal hanteren.

1.2.3 Ontwikkelingsfasen

In het toetsweb wordt tot slot onderscheid gemaakt naar vier ontwikkelingsfasen:

- de activiteiten-georiënteerde fase,
- de proces-georiënteerde fase,
- de systeem-georiënteerde fase en
- de keten-georiënteerde fase.

Kenmerkend voor de *activiteiten-georiënteerde fase* is dat individuele actoren op ad-hoc basis losstaande toetsactiviteiten uitvoeren, in de *proces-georiënteerde fase* voeren relevante actoren in de opleiding vanuit een kortetermijnbeleid toetsactiviteiten uit die onderling samenhangen. Kenmerkend voor de *systeem-georiënteerde fase* is dat alle relevante actoren binnen de opleiding vanuit een middellangetermijnbeleid toetsactiviteiten uitvoeren die onderling samenhangen en geïntegreerd zijn in lopende processen in de opleiding. Bij de *keten-georiënteerde fase*, tot slot, worden ook ketenpartners betrokken en worden de toetsactiviteiten vanuit een langetermijnbeleid niet alleen geïntegreerd in de opleiding, maar ook in de keten (Toetsing Getoetst, 2016; Van Schilt-Mol, e.a., 2015).

Figuur 1: Toetsweb, zoals opgenomen in de lectorale rede van Tamara van Schilt-Mol (in voorbereiding) ter gelegenheid van de installatie als lector Eigentijds beoordelen en beslissen, 2021

Voor meer informatie over het toetsweb, de Toetsing Getoetst en de beschrijving van de knooppunten uit het toetsweb, zie:

<https://www.han.nl/nieuws/2021/04/nieuw-toetsweb-visie-op-onderwijs-centraal/index.xml>

<https://www.han.nl/artikelen/2021/03/het-toetsweb-duurzame-kwaliteit-van-toetsing/index.xml>

<https://www.han.nl/projecten/2011/de-toetsing-getoetst/>

1.3 Het gebruik van ijkpunten en richtvragen

Binnen de HAN zijn opleidingen vrij een eigen visie op opleiden en toetsen te formuleren die passend is voor de specifieke context van de eigen opleiding. Het is van belang dat opleidingen hierbij ook rekening houden met de specifieke doelgroep van studenten die de opleiding bedient en de uitzonderingen hierop. Men kan in dit geval denken aan bijvoorbeeld internationale studenten, inclusief onderwijs, experiment leeruitkomsten en/of toegankelijk toetsen en examineren. Voor deze specifieke contexten zijn aandachtspunten opgenomen in de bijlagen.

De WHW (Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek), het IP (HAN Instellingsplan) en het kader-OS/OER (Opleidingsstatuut en Onderwijs- en Examenregeling) bieden een aantal kaders en uitgangspunten voor de invulling van onderwijs en toetsing. Daarnaast bieden ook resultaten uit

onderzoek handvatten om de toetsentiteiten zo in te richten dat sprake is van een kwalitatief goede invulling van het toetsbeleid, de toetsorganisatie, toets(tak)en, toetsbekwaamheid en toetsprogramma's.

Specifiek voor de deeltijd en duale opleidingsvarianten die participeren in het experiment leeruitkomsten geldt dat op instellingsniveau een visie geformuleerd is op flexibel, vraaggericht onderwijs die leidend is. Het experiment vormt een uitzondering op de WHW en daarom is ook een specifiek Kader OS-OER opgesteld voor deelnemende opleidingen. Binnen de instellingsbrede visie en de genoemde kaders ontwikkelen opleidingen hun eigen visie op onderwijs en ook op toetsing.

Op basis van de HAN kaders en op basis van door onderzoek ontwikkelde kennis over toetsing zijn per toetsentiteit zogenoemde *ijkpunten* geformuleerd. De ijkpunten zijn evidence informed richtlijnen waarmee gedegen toetsbeleid kan worden ontwikkeld. De ijkpunten kunnen het best gezien worden als 'piketpaaltjes': ze bieden een afbakening van het speelveld. Een opleiding kan ervoor kiezen de ijkpunten als evidence informed richtlijnen te gebruiken maar uiteraard heeft een opleiding alle ruimte om het speelveld naar eigen wensen (en bij voorkeur beargumenteerd) in te richten en daarom van deze ijkpunten af te wijken of andere/extra ijkpunten toe te voegen. De ijkpunten zijn opgenomen in paragraaf 2.2.5 van deze HANdreiking.

Om opleidingen een handvat te bieden bij het schrijven van het toetsbeleidsplan zijn richtvragen geformuleerd. Deze richtvragen kunnen voor alle toetsentiteiten worden gebruikt. Concreet betekent dit dat per toetsentiteit dezelfde richtvragen worden gesteld, de antwoorden zullen uiteraard verschillen.

Richtvragen:

Kwaliteitscriteria:

1. Aan de hand van welke kwaliteitscriteria vindt het ontwerp en de borging van de entiteit plaats?

Ontwerp/ontwikkeling:

2. Hoe wordt toetsing ingericht? Daarbij is aandacht voor:
 - a. inhoudelijke afspraken: hoe geven wij invulling aan onze visie en de inhoudelijke ijkpunten?
 - b. procedurele afspraken: hoe richten we onze organisatie zo in dat aan de kwaliteitscriteria die door de opleiding zijn opgesteld kan worden voldaan?

Kwaliteitsborging:

3. Hoe wordt de kwaliteit geborgd?

2 HET TOETSBELEIDSPLAN

In dit deel van de HANdreiking is een *mogelijke* inhoudsopgave opgenomen voor een toetsbeleidsplan. Daarnaast zijn per toetsentiteit ijkpunten opgenomen. Ook zijn richtvragen geformuleerd die een opleiding kunnen ondersteunen bij het schrijven van het toetsbeleidsplan.

Er zijn heel veel verschillende manieren om een toetsbeleidsplan in te richten. Wij willen opleidingen graag uitdagen om het toetsbeleidsplan zo beknopt en toegankelijk mogelijk te maken: dit kan bijvoorbeeld door het plan te schrijven in de vorm van een website, poster of een powerpointpresentatie. Bedenk dat niet alle processen die ingericht zijn ten behoeve van het ontwerp, de uitvoering en de borging in het toetsbeleidsplan uitgewerkt hoeven te worden; er kan hierbij ook verwezen worden naar (digitale) documenten.

2.1 Mogelijke inhoudsopgave

Voorwoord

1. Inleiding
 - 1.1 Doelstelling
 - 1.2 Betrokkenen
 - 1.3 Samenhang beleidsdocumenten
2. Beoogd eindniveau
3. Visie op onderwijs en geldende beleidskaders
4. Kwaliteit van toetsing
 - 4.1 Toetsbeleid
 - 4.2 Toetsprogramma
 - 4.3 Toetsen en toetstaken
 - 4.4 Toetsorganisatie
 - 4.5 Toetsbekwaamheid

Bronnen

2.2 Beknopte toelichting op onderdelen uit toetsbeleidsplan

Per onderdeel van deze inhoudsopgave wordt hierna een toelichting en / of schrijfwijzer gegeven.

2.2.1 Voorwoord

Het voorwoord kan bijvoorbeeld gebruikt worden om aan te geven in hoeverre kwaliteit van toetsing een belangrijk aandachtspunt is en in welke ontwikkeling de opleiding daarin is. Of hoe de kwaliteit van toetsing in verhouding staat tot het beroep waarin de student wordt opgeleid.

2.2.2 Inleiding

De inleiding kan uit een aantal onderdelen bestaan. Bijvoorbeeld uit doelstelling, betrokkenen bij het opstellen van het toetsbeleidsplan en samenhang met andere beleidsdocumenten.

Doelstelling

- Wat is de doelstelling van het toetsbeleidsplan? Wat beoogt het toetsbeleidsplan?
- Waar heeft het toetsbeleidsplan betrekking op? Waar is het van toepassing op?
- Op welk toetsbeleidskader sluit dit toetsbeleidsplan aan? Bijvoorbeeld als er een toetsbeleidskader op instellings- of academieniveau of op het niveau van een groep van opleidingen is opgesteld.

Betrokkenen

Wie zijn er betrokken (geweest) bij het opstellen van het toetsbeleid?

Samenhang geldende beleidskaders en andere beleidsdocumenten

Welke landelijke documenten en instellingsdocumenten, zoals kaders, beleidsstukken en regelingen zijn gelieerd aan dit toetsbeleid? Denk bijvoorbeeld aan het beoordelingsprotocol van de NVAO, het instellingsplan, de Onderwijs- en Examenregeling (OER), een personeels / HR en professionaliseringsplan of een toetsbeleid op een ander niveau.

Je kunt ervoor kiezen om stukken tekst uit deze documenten te herhalen en daarop aanvullingen te doen. Je kunt er ook voor kiezen om dat wat al in deze stukken bepaald is, niet in dit document te herhalen. Het toetsbeleid bevat dan aanvullende regels over de aansluiting van de toetsing bij de beoogde leerresultaten, de borging van de kwaliteit van tentamens, de toetsorganisatie en de toetsbekwaamheid. Vermeld dat altijd duidelijk voor de lezer.

2.2.3 Beoogd eindniveau

Benoem hier de beoogde leerresultaten (eindkwalificaties) van de opleiding. Dit kan worden aangevuld met een toelichting, maar hiervoor kan ook verwezen worden naar een ander document.

2.2.4 Visie op onderwijs

Wat is de visie van de opleiding op onderwijs? De visie wordt gevormd door ten minste;

- de legitimering van het onderwijs/de opleiding,
- een visie op het doel van het onderwijs/het beroep waartoe wordt opgeleid,
- een visie op de opdracht van het onderwijs,
- een visie op leren en een visie op toetsen.

Voor de opdracht van het onderwijs geldt dat, passend bij de uitgangspunten van eigentijds toetsen en beoordelen, de vormende (socialisatie en persoonsvorming) en de kwalificerende functie in onderling evenwicht de aandacht moeten krijgen (Hoogland, 2017).

Beschrijf in deze paragraaf ook expliciet hoe de visie op onderwijs terug te zien is in de wijze waarop wordt getoetst binnen de opleiding.

2.2.5 Kwaliteit van toetsing

Geef in de paragrafen per toetsentiteit antwoord op de richtvragen:

1. Aan de hand van welke kwaliteitscriteria vindt het ontwerp en de borging van de entiteit plaats?
2. Hoe wordt toetsing ingericht? Daarbij is aandacht voor:
 - a. inhoudelijke afspraken: hoe geven wij invulling aan onze visie en de inhoudelijke ijkpunten?
 - b. procedurele afspraken: hoe richten we onze organisatie zo in dat aan de kwaliteitscriteria die door de opleiding zijn opgesteld kan worden voldaan?
3. Hoe wordt de kwaliteit geborgd?

Beschrijf dus steeds eerst welke **kwaliteitscriteria** centraal staan bij het ontwerpen en borgen van de kwaliteit van de betreffende toetsentiteit. Hoewel er uit literatuur en onderzoek verschillende kwaliteitscriteria bekend zijn, is het van belang dat een opleiding bewust kiest voor kwaliteitscriteria die passen bij de context van de opleiding. Het is dus heel goed mogelijk dat niet iedere opleiding dezelfde kwaliteitscriteria hanteert per toetsentiteit. In paragraaf 2.26 t/m paragraaf 2.2.10 zijn per toetsentiteit mogelijk kwaliteitscriteria gegeven.

Beschrijf vervolgens welke afspraken gemaakt zijn ten aanzien van het **ontwerp en de ontwikkeling** van de producten die horen bij de toetsentiteit. Maak daarbij onderscheid naar de inhoudelijke en procedurele afspraken.

Beschrijf tot slot welke evaluatieprocessen zijn ingericht om de **kwaliteit** van de entiteit te **borgen**. Ga daarbij in op aspecten als: aan de hand van welke kwaliteitscriteria wordt de evaluatie uitgevoerd, welke evaluatievragen worden gesteld, welke in- en externe actoren spelen welke rol in deze processen, en hoe wordt de omgegaan met de opbrengsten van de evaluaties?

2.3 Mogelijke kwaliteitscriteria

Per toetsentiteit wordt onderstaand kort beschreven welke mogelijke kwaliteitscriteria centraal zouden kunnen staan bij het ontwerpen en borgen, en wordt een overzicht gegeven van inhoudelijke ijkpunten.

2.3.1 Toetsbeleid

Mogelijke kwaliteitscriteria toetsbeleid
transparantie, actualiteit, ondersteuning, facilitering, aansluiting bij landelijke ontwikkelingen en hogeschoolbrede kaders, haalbaarheid en aansluiting bij (eigen) inhoudelijke ijkpunten.

Ijkpunten toetsbeleid
1. De opleiding heeft een visie op (digitaal) toetsen en beoordelen (dit is een integraal onderdeel van de visie op onderwijs en leren) waarin wordt uitgelegd op welke wijze de beoogde leerresultaten worden beoordeeld.
2. Uit de visie op toetsen en beoordelen van de opleiding blijkt dat: <ol style="list-style-type: none"> a. de inhoud en/of wijze van toetsen aansluit op de inhoud en visie van de opleiding, ook wordt een bewuste onderwijskundige keuze gemaakt voor het type uitvoering van toetsen gekoppeld aan de functie van de toets. b. beoordelen bijdraagt aan het leren en de motivatie van studenten. c. de student wordt gezien als actieve partner binnen toetsing. Er wordt aangetoond welke verantwoordelijkheid studenten hebben naar elkaar, naar de docenten en naar het werkveld, bijvoorbeeld in het vragen en verwerken van feedback, maar ook in het vormgeven van de toetsing.
3. Er is sprake van een beroeps- en opleidingsprofiel dat inzicht geeft in de inhoud en het niveau van de vereiste kennis, het benodigde inzicht, de noodzakelijke vaardigheden en, zo aan de orde, attitude die door het beroepenveld worden herkend en erkend. De relatie tussen het beroeps- en opleidingsprofiel, de NLQF- of Dublin-descriptoren en de hbo-kwalificaties is helder.
4. De opleiding maakt duidelijk hoe het toetsbeleidsplan aansluit op andere relevante documenten binnen de HAN, de academie en de opleiding (zoals het toetsbeleidskader en het IP).

2.3.2 Toetsprogramma

Mogelijke kwaliteitscriteria toetsprogramma
eerlijkheid, authenticiteit, vergelijkbaarheid, uitvoerbaarheid, haalbaarheid, transparantie, geschiktheid voor onderwijsdoelen, tijd & kosten en aansluiting bij (eigen) inhoudelijke ijkpunten.

Ijkpunten toetsprogramma
1. Toetsprogramma's moeten op een zinvolle manier aansluiten bij de (competentie-)ontwikkeling van de student en moeten dus geen doel op zich zijn. Bij het ontwerpen van een toetsprogramma zijn zowel horizontale als verticale afstemming van belang: naast de opbouw van specifieke beoogde leerresultaten in het toetsprogramma over de verschillende jaren heen (verticale afstemming), is ook afstemming van toetsen per onderwijseenheid/eenheid van leeruitkomsten/studiefase in het toetsprogramma van belang (horizontale afstemming).
2. De beoogde leerresultaten en de uitwerking daarvan in niveaus/onderwijseenheden/(eenheden van) leeruitkomsten zijn leidend voor de ontwikkeling van het toetsprogramma en het curriculum. Beoogde leerresultaten van alle OWE's en EVL's komen in een logische opbouw terug in de toetsing van de verschillende onderwijseenheden en/of eenheden van leeruitkomsten en het toetsprogramma is in lijn met leren en de (eventuele) onderwijsactiviteiten.
3. Er is een balans tussen de meest geschikte toetsvormen passend bij de beoogde leerresultaten, de functies van deze toetsen, de hoeveelheid toetsen of informatie die nodig is voor een betrouwbare beslissing over de student én de uitvoerbaarheid van het toetsprogramma.
4. Binnen het totale toetsprogramma bepaalt iedere toets een deel van de totale validiteit. De kwaliteit van een afzonderlijke toets moet, met andere woorden, worden beschouwd binnen het totaal van de kwaliteit van het toetsprogramma. Er kan worden verantwoord welke methodiek wordt toegepast om de kwaliteit van toetsen te borgen op programmaniveau.

2.3.3 Toets(tak)en

Mogelijke kwaliteitscriteria toets(tak)en
validiteit, betrouwbaarheid, objectiviteit, discriminerend vermogen, realiseerbaarheid, efficiëntie, acceptatie en aansluiting bij (eigen) inhoudelijke ijkpunten.
Ijkpunten toets(tak)en
1. Toetsen vormen de start van een nieuwe leeracyclus: toetsen worden (voorafgaand aan het onderwijs) ontwikkeld op basis van (eenheden van) leeruitkomsten/beoogde leerresultaten die passen binnen het toetsprogramma, en resultaten van toetsen worden gebruikt om (vervolg)onderwijs in te richten. Bij de deeltijdse en duale opleidingsvarianten die deelnemen aan het experiment leeruitkomsten wordt uitsluitend leerwegonafhankelijk getoetst. Uiteraard worden ook in het deeltijdonderwijs toetsresultaten benut om, daar waar de mogelijkheid bestaat om onderwijs te volgen, dit onderwijs in te richten/bij te stellen.
2. Bij het ontwerpen van toets(tak)en wordt een toetscyclus en eventueel een ontwerpproces doorlopen. Een voorbeeld van een toetscyclus is een cyclus die bestaat uit de volgende 7 stappen: ontwerpen, toetsmatrijs/opdrachtontwerpschema, construeren toetstaken en toets, toetsafname, beoordelen/ analyseren, communiceren en evalueren.
3. Toetsen hebben zowel een formatieve <i>functie</i> (de toets geeft de student handvatten voor verder leren) als een summatieve <i>functie</i> (de toets levert een beslissing op, die gekoppeld wordt aan studiepunten). Dit betekent concreet dat alle toetsen (ook 'summatieve' toetsen) moeten worden voorzien van kwalitatief goede feed-up, feedback en feedforward.
Specifiek binnen het deeltijdonderwijs wordt daarnaast het volgende ijkpunt onderscheiden:
4. Toetsen zijn leerwegonafhankelijk. Toetsen zijn uiteraard gericht op de eenheden van leeruitkomsten, de methoden en instrumenten voor toetsing zijn echter generiek en niet specifiek afgestemd op het opleidingstraject.

2.3.4 Toetsorganisatie

Mogelijke kwaliteitscriteria toetsorganisatie
doelgerichtheid, afstemming, kwaliteitsnormen en afdekken van risico's. Bij kwaliteitscriteria voor de inrichting van de toetsorganisatie kan gedacht worden aan criteria als positionering van de actoren, de afstemming over taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden en aansluiting bij (eigen) inhoudelijke ijkpunten.
Ijkpunten toetsorganisatie
1. De rollen, taken en verantwoordelijkheden van de actoren binnen de in- en externe toetsorganisatie zijn per toetsproces expliciet benoemd en vastgesteld door het management. M.u.v. de taken en verantwoordelijkheden van de examencommissie, deze zijn vastgesteld door de wetgever. De actoren opereren conform deze rollen, taken en verantwoordelijkheden.
2. In de toetsorganisatie is expliciete aandacht voor in- en externe actoren die betrokken moeten worden bij de uitvoering en borging van de toetsprocessen: <ol style="list-style-type: none"> Actoren in de interne toetsorganisatie (zoals examencommissie, toetsconstructeurs, examinatoren, toetscommissie, curriculumcommissie, functioneel beheer, ICT, onderwijskundigen, administratieve ondersteuners, tentamenbureau en surveillanten etc.). Studenten: Er vindt regelmatig overleg plaats met studenten bijvoorbeeld in de opleidingscommissie of deelraad waar toetsing op de agenda staat. Externe deskundigen: De toets- en examencommissie vragen externe deskundigen om hun functioneren van feedback te voorzien om zo de kwaliteit van hun taken en verantwoordelijkheden te kunnen borgen. Dit kan bijvoorbeeld door een auditor uit te nodigen om de kwaliteitszorgcyclus op het gebied van toetsing te bekijken en van commentaar te voorzien.

<p>d. Werkveld en collega-instellingen: Er vindt regelmatig overleg plaats met werkvelddeskundigen t.b.v. de validatie van de beoogde leerresultaten/eenheden van leeruitkomsten en er is regelmatig overleg binnen het beroepsdomein op landelijk niveau met betrekking tot de beoogde leerresultaten en toetsing. Gezamenlijk toetsen staat landelijk op de agenda van het overleg binnen het beroepsdomein en samenwerking met andere hogescholen vindt plaats in het kader van externe validering.</p>
<p>3. Alle relevante (in- en externe) actoren bespreken met elkaar de verschillende rollen, taken en verantwoordelijkheden van de actoren die betrokken zijn bij het ontwikkelen en uitvoeren van toetsbeleidsplan, toetsprogramma, toetsen en toetstaken. Hierbij is sprake van duidelijke en systematische communicatie tussen de actoren onderling.</p> <p>a. Er is expliciete aandacht voor de samenhang tussen de processen, geldende procesnormen (volledigheid en juistheid, tijdigheid, rechtmatigheid, en efficiëntie) en voor het inrichten van noodzakelijke afstemming.</p> <p>b. Er is expliciete aandacht voor de eisen waar de faciliteiten (ruimtes, hardware en software etc.) aan moeten voldoen en er is duidelijkheid over wie deze eisen bewaakt.</p>

2.3.5 Toetsbekwaamheid

Mogelijke kwaliteitscriteria toetsbekwaamheid
<p>transparantie, actualiteit, aansluiting bij landelijke ontwikkelingen en hogeschoolbrede kaders, ondersteuning, facilitering, haalbaarheid en aansluiting bij (eigen) inhoudelijke ijkpunten.</p>

Ijkpunten toetsbekwaamheid
<p>1. Voor de ontwikkeling van toetsen en de uitvoering van het toetsprogramma beschikt de opleiding over BKE-gecertificeerde examinatoren. In het strategisch personeelsbeleid is opgenomen op welke termijn en in welke aantallen examinatoren BKE- en SKE zijn gecertificeerd en hoe er gestuurd wordt op duurzame bekwaamheid.</p>
<p>2. De kwaliteit van toetsing wordt bepaald door de samenwerking van expertise van alle betrokkenen. Dat betekent ook examinatoren uit het beroepenveld. Effectieve, terugkerende professionaliseringsactiviteiten zijn afgestemd op het niveau van toetsbekwaamheid van de verschillende actoren en op de diversiteit van toetsvormen waarvoor zij worden ingezet. Bij het vaststellen van professionaliseringsactiviteiten zijn de BKE/SKE-criteria leidend.</p>
<p>3. De examencommissie is zodanig samengesteld dat zij de borging van de beoogde leerresultaten kan garanderen. Er moeten binnen de examencommissie voldoende leden SKE gekwalificeerd zijn om kwaliteit van de toetsbekwaamheid op opleidingsniveau te kunnen garanderen.</p>
<p>4. Toetsresultaten, -analyses en -evaluaties uit de kwaliteitscyclus zijn te herleiden tot het niveau van de individuele docent of een groep docenten, zodat docenten feedback kunnen krijgen op hun prestaties als examiner. Toetsbekwaamheid en de prestaties op het gebied van toetsing en examinering worden besproken tijdens de functionerings- en beoordelingsgesprekken.</p>

BRONNEN

- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. New York: Longman.
- Baartman, L. K. J., Bastiaens, T. J., Kirschner, P. A., & Van der Vleuten, C. P. M. (2007a). Evaluation assessment quality in competence-based education: A qualitative comparison of two frameworks. *Educational Research Review*, 2, 114-127.
- Baartman, L., Van der Vleuten, C. (2015). Kwaliteit van een toetsprogramma. In: *Kwaliteit van toetsing onder de loep. Handvatten om de kwaliteit van toetsing in het hoger onderwijs te analyseren, verbeteren en borgen*. (pp 79-91). Sluijsmans, Joosten-ten Brinke, Van Schilt-Mol. Garant-Uitgevers.
- Baartman, L. (2008). *Assessing the assessment. Development and se of quality criteria for Competence Assessment Programmes*. Academisch proefschrift. Utrecht: Universiteit van Utrecht.
- Bell, B., & Cowie, B. (2001). *Formative assessment and science education*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Bennett, R. E. (2011). Formative assessment: a critical review'. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 18, 5-25.
- Birenbaum, M., Kimron, H., & Shilton, H. (2011). Nested contexts that shape assessment for learning: School-based professional learning community and classroom culture. *Studies in Educational Evaluation*, 37(1), 35-48.
- Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives, the classification of educational goals – Handbook I: Cognitive Domain*. New York: McKay.
- Boer, P. (2013). Assessing sustainability and social responsibility in higher education. Assessment frameworks explained. In S. Caeiro, W. Leal Filho, C. Jabbour, & U. M. Azeiteiro (Eds.), *Sustainability Assessment Tools in Higher Education Institutions: Mapping Trends and Good Practices Around the World* (pp. 121-137). Springer International Publishing Switzerland.
- Boud, D., and Associates (2010). *Assessment 2020: Seven propositions for assessment reform in higher education*. Sydney: Australian Learning and Teaching Council.
- Brouwer, F. M., & Boer, P. (2013). *Auditing Instrument for Sustainability in Higher Education - AISHE 2012 [Beoordelingskader duurzame ontwikkeling]*. Den Haag: Hobéon.
- Bruijns, V., & Kok, M. (2015). Kwaliteit van toetsbeleid. In D. Sluijsmans, D. Joosten-ten Brinke, & T. van Schilt-Mol, *Kwaliteit van toetsing onder de loep. Handvatten om de kwaliteit van toetsing in het hoger onderwijs te analyseren, verbeteren en borgen*. (pp. 93 - 111). Apeldoorn: Garant.
- Cohen-Schotanus, J., & Van der Vleuten, C. P. (2010). A standard setting method with the best performing students as point of reference: practical and affordable. *Medical Teacher*, 32, 154-160.
- DHO (2010). *AISHE Auditing instrument For sustainability in Higher Education*. Den Haag: DHO.

- Dijkstra, J., Galbraith, R., Hodges, B., McAvoy, P., McCrorie, P., Southgate, L., et al. (2012). Expert validation of fit-for-purpose guidelines for designing programmes of assessment. *BMC Medical Education*, 14, 1-8.
- Downing, S. M., & Haladyna, T. M. (1997). Test Item Development: Validity Evidence From Quality Assurance Procedures. *Applied Measurement in Education*, 10, 61-82.
- Downing, S. M., & Haladyna, T. M. (2006). *Handbook of Test Development*. London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Draaijer, S. & Joosten-ten Brinke, D. (2015). Kwaliteit van toetstaken. In D. Sluijsmans, D. Joosten-ten Brinke, & T. Van Schilt-Mol (Red.), *Kwaliteit van toetsing onder de loep. Handvatten om de kwaliteit van toetsing in het hoger onderwijs te analyseren, verbeteren en borgen*. (pp. 55-78). Antwerpen, België: Garant.
- Eggen, T. J. H. M. (2009). *De kwaliteit van toetsen*. Inaugurele rede. Enschede: Universiteit Twente.
- Evers, A., Lucassen, W., Meijer, R., & Sijtsma, K. (2010). *COTAN Beoordelingssysteem voor de kwaliteit van tests*. (gewijzigde herdruk). Amsterdam: NIP/COTAN.
- Gerritsen-Van Leeuwenkamp, K. (2012). *Het relatieve belang van vijftig kwaliteitskenmerken van toetsing voor studententevredenheid in het hoger beroepsonderwijs*. Masterscriptie. Heerlen: Open Universiteit.
- Haladyna, T. M. (2004). *Developing and validating multiple-choice test items* (Third Edition). London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Hoogland, J. (2017). Op weg naar een visie op 'goed onderwijs'. In J. Hoogland (Red.), *Tevreden met goed onderwijs? De beperkte maakbaarheid van onderwijs*. Amsterdam: Buijten & Schipperheijn Motief, pp. 53-70.
- Joosten-ten Brinke, D. & Draaijer, S. (2015). Kwaliteit van toetsen. In D. Sluijsmans, D. Joosten-ten Brinke, & T. Van Schilt-Mol (Red.), *Kwaliteit van toetsing onder de loep. Handvatten om de kwaliteit van toetsing in het hoger onderwijs te analyseren, verbeteren en borgen*. (pp. 37-54). Antwerpen, België: Garant.
- Joosten-ten Brinke, D. (2011). *Eigentijds toetsen en beoordelen (Lectorale rede)*. Tilburg: Fontys Hogescholen.
- Joosten-ten Brinke, D., & Sluijsmans, D. M. A. (2012). Tijd voor toetskwaliteit: het borgen van toetsdeskundigheid van examencommissies. *TH&MA* 19(4), 16-21.
- Keller, J. M. (1983). *Development and Use of the ARCS Model of Motivational Design* (No. IR 014 039). Enschede: Twente University of Technology.
- Lectoraat Eigentijds beoordelen en beslissen (2021). *Werken aan de kwaliteit van toetsing*. Verkregen via <https://www.han.nl/projecten/2011/de-toetsing-getoetst/resultaten/index.xml>
- Linn, R. L. (1990). Admissions testing: Recommended uses, validity, differential prediction, and coaching. *Applied Measurement in Education*, 3(4), 297-318.

- Messick, S. (1995). Validity of psychological assessment. Validation of inferences from persons' responses and performances as scientific inquiry into score meaning. *American Psychologist*, 50, 741-749.
- Onderwijsraad (2003). *Leren in een kennissamenleving*. Onderwijsraad, Den Haag. Geraadpleegd op http://www.onderwijsraad.nl/upload/publicaties/405/documenten/leren_in_een_kennissamenleving.pdf
- Roorda, N. (2001). *Auditing instrument for sustainability in higher education english handbook*. Amsterdam: DHO Nederland.
- Roorda, N., & Martens, P. (2008). Assessment and Certification of Higher Education for Sustainable Development. *Sustainability: The Journal of Record*, 1(1), 41-56
- Sadler, R. D. (1989). Formative assessment and the design of instructional systems. *Instructional Science*, 18, 119-144.
- Sluismans, D., Joosten-ten Brinke, D &, Van Schilt-Mol, T. (red) (2015). *Kwaliteit van toetsing onder de loep. Handvatten om de kwaliteit van toetsing in het hoger onderwijs te analyseren, verbeteren en borgen*. Apeldoorn: Garant.
- Sluismans, D. M. A., Peeters, A., Jakobs, L., & Weijzen, S. (2012). De kwaliteit van toetsing onder de loep. *Tijdschrift OnderwijsInnovatie*, 4, 17-25.
- Tillema, H., Leenknecht, M., & Segers, M. (2011). Assessing assessment quality: Criteria for quality assurance in design of (peer) assessment for learning - a review of research studies. *Studies in Educational Evaluation*, 37, 25-34.
- Van Berkel, H., Bax, A., & Joosten-ten Brinke, D. (2014). *Toetsen in het Hoger Onderwijs*. (3^e druk). Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Van Berkel, A., Sluismans, D., & Joosten-ten Brinke, D. (2015). Kwaliteit van toetsbekwaamheid. In D. Sluismans, D. Joosten-ten Brinke, & T. Van Schilt-Mol (Red.), *Kwaliteit van toetsing onder de loep. Handvatten om de kwaliteit van toetsing in het hoger onderwijs te analyseren, verbeteren en borgen*. (pp. 133-149). Antwerpen, België: Garant.
- Van Deursen, P., & van Zijl, E. (2015). Kwaliteit van de toetsorganisatie. In D. Sluismans, D. Joosten-ten Brinke, & T. van Schilt-Mol, *Kwaliteit van toetsing onder de loep. Handvatten om de kwaliteit van toetsing in het hoger onderwijs te analyseren, verbeteren en borgen*. (pp. 113 - 132). Apeldoorn: Garant.
- Van der Vleuten, C. P. M., & Schuwirth, L. W. T. (2005). Assessment of professional competence: from methods to programmes. *Medical Education*, 39, 309-317.
- Van Schilt-Mol, T, Baartman, L., Meijer, K., Dobbelaer, M., Linden van der, L. &, Munneke, L. (2020). *Leeruitkomsten bke/ske. Herijking van het programma van eisen voor de basis- en seniorkwalificatie examinering zoals opgesteld door de Expertgroep BKE/SKE (2013)*. Nijmegen/Utrecht: Hogeschool van Arnhem/Hogeschool van Utrecht.
- Van Schilt-Mol, T., Peeters, A., Sluismans, D. &, Jakobs, L. (2015). Het ontwerp van de methodiek De Toetsing Getoetst. In: D. Sluismans, D. Joosten-ten Brinke &, T. Van Schilt-Mol,

- (Red.). *Kwaliteit van toetsing onder de loep. Handvatten om de kwaliteit van toetsing in het hoger onderwijs te analyseren, verbeteren en borgen.* (p. 25-36). Leuven: Garant.
- Van Schilt-Mol, T., Sluijsmans, D., Peters, M., Beer, F. de & Jakobs, L. (2016). De touwtjes in handen: toetskwaliteit in het hbo. *Tijdschrift OnderwijsInnovatie*, 4, 15-24.
- Van Schilt-Mol, T. & Sluijsmans, D. (2015). Kwaliteit van toetsing geoperationaliseerd. In: D. Sluijsmans, D. Joosten-ten Brinke & T. Van Schilt-Mol, (Red.). *Kwaliteit van toetsing onder de loep. Handvatten om de kwaliteit van toetsing in het hoger onderwijs te analyseren, verbeteren en borgen.* (p. 151-196). Leuven: Garant.
- Van Schilt-Mol, T. (2021). Eigentijds beoordelen en beslissen. In voorbereiding.
- Verheggen, M., Muijtjens, A., Van Os, J., & Schuwirth, L. W. T. (2008). Is an Angoff Standard an Indication of Minimal Competence of Examinees or of Judges? *Advances in Health Sciences Education*, 13, 203-211.
- VO-Raad (2019). *De ontwikkeling van een visie op toetsing en schoolexaminering in het VO.* Utrecht: VO-Raad.
- Welch, C. J. (2006). Item and prompt development in performance testing. In S. M. Downing & T. M. Haladyna (Eds.), *Handbook of Test Development* (pp. 303-327). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Zuyd Hogeschool (2016). *Toetskompas.* Heerlen: Zuyd Hogeschool.

BIJLAGE: AANDACHTSPUNTEN SPECIFIEKE CONTEXTEN

Aandachtspunten t.a.v. toetsbeleid voor internationale studenten

Bij alle entiteiten is het belangrijk dat rekening wordt gehouden met de internationale student. Internationale studenten kennen-soms andere waarden en gewoonten in het onderwijs. Dit zou kunnen leiden tot miscommunicatie en studievertraging. Daarom is het zinvol bij het opstellen en uitvoeren van toetsbeleid aandacht te besteden aan:

- Het toetsprogramma: niet alle toetsvormen zijn bekend bij internationale studenten
- De beoordelingssystematiek: groepsbeoordelingen zijn niet altijd bekend. Ook de cijfertoekenning kan anders zijn in Nederland.

De inzet van didactische werkvormen, die voorbereidend zijn op de toetsing, kan anders zijn in Nederland dan in het land van herkomst. Denk aan:

- Vragenstellen en interactie
- Interactieve werkvormen
- Reflectie
- (Groeps) feedback
- Werken in projectgroepen

Het is van belang dat studenten hierop worden voorbereid en duidelijk worden geïnformeerd. Het is ook van belang dat examinatoren hiervan op de hoogte zijn.

Studievoortgang en verblijfsvergunning

Voor alle studenten met een verblijfsvergunning voor 'studie' geldt de zogenaamde studievoortgangsmonitoring. De onderwijsinstelling beoordeelt jaarlijks of deze studenten voldoende studievoortgang maken.

Deze studenten krijgen een verblijfsvergunning die geldig is voor de duur van de opleiding. En zij behouden deze verblijfsvergunning als zij elk jaar minimaal 50% van de studiepunten behalen. Deze en meer informatie hierover is te vinden op de website van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND):

<https://ind.nl/Paginas/Studievoortgangmonitoring.aspx>.

Aandachtspunten toegankelijk toetsen

Volgens de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) heeft iedere ingeschreven student recht op deelname aan het onderwijs, het afleggen van tentamens, toegang tot bij de instelling horende inrichtingen en verzamelingen en gebruik van ten behoeve van studenten getroffen voorzieningen (WHW art 7.34 lid 1a, b, c en d). De instelling heeft een plicht om alle

studenten in de gelegenheid te stellen de opleiding te volgen. Er kan echter sprake zijn van bijzondere omstandigheden waardoor deelname aan het standaard onderwijs- en toetsprogramma geen recht doet aan de mogelijkheden en kwaliteiten van de student. Om betrouwbaar, valide en transparant te blijven toetsen is het belangrijk ons bewust te zijn van situaties waarin toetsing niet meer valide en/of betrouwbaar is vanwege de persoonlijke situatie van de student en hier aandacht aan te geven. Het is daarbij van belang dat alle studenten binnen de HAN gelijke kansen krijgen als het gaat om het afnemen van toetsen. Het gaat er, met andere woorden, om dat getoetst wordt zonder belemmering voor de student en dat onbedoelde selectieve effecten bij toetsing worden beperkt/uitgesloten (ECIO, 2019; Struik, Jansen en Büscher-Touwen, 2019).

De Wet Gelijke Behandeling Handicap of Chronische Ziekte (WGBh/cz) verplicht instellingen doeltreffende aanpassingen door te voeren voor studenten met een handicap of chronische ziekte tenzij dit een onevenredige belasting vormt voor de onderwijsinstelling. Doeltreffende aanpassingen zijn aanpassingen die 'geschikt' en/ of 'noodzakelijk' zijn. Met geschikt wordt bedoeld dat de aanpassing de belemmering wegneemt en de zelfstandigheid van de student vergroot. Noodzakelijk wil zeggen dat hetzelfde doel op een andere manier kan worden bereikt. De onderwijsinstelling hoeft pas iets aan te passen als een student daarom verzoekt. In het kader van de zorgplicht informatieverstrekking beloven we de student in de HAN-brede uitgangspunten studentbegeleiding (HAN, 2020) onder andere eenvoudige toegang tot eenduidige informatie over begeleidingsaanbod en voorzieningen bij bijzondere omstandigheden.

Binnen de bestaande wet- en regelgeving en in het beleid van de HAN wordt gesproken over studenten met bijzondere omstandigheden. Deze groep is breder dan alleen de studenten met een handicap of chronische ziekte. Voorbeelden van bijzondere omstandigheden zijn (opsomming is niet volledig):

- Functiebeperking (zoals o.a. ASS, AD(H)D, verminderde energie, lichamelijke of zintuigelijke beperking, psychische klachten);
- Chronische ziekte;
- Tijdelijke medische (lichamelijke of psychische) omstandigheden;
- Verlenen van mantelzorg;
- Zwangerschap/ouderschap;
- Familieomstandigheden;
- Studenten in gendertransitie;
- Topsport;
- Bestuurswerk;
- Ondernemerschap;
- Statushouders of andere nieuwkomers.

Toekennen van voorzieningen

Soms vragen de bijzondere omstandigheden van studenten om aanpassingen in de vorm of organisatie van een toets. Een student kan daartoe (via of na overleg met de (S)SLB'er of studiecoach) een verzoek indienen bij de examencommissie. In vrijwel alle gevallen is een advies van een studentbegeleider gewenst. In sommige gevallen is het toekennen van voorzieningen gemandateerd aan de SSLB'er van de opleiding.

In het verzoek beschrijft de student zo concreet mogelijk:

- a) De reden van indienen van het verzoek: welke omstandigheden in de toetsvorm of –organisatie hebben een belemmerende invloed op het met goed gevolg afleggen van de toets?
- b) De aanpassingsbehoefte die de student heeft: onder welke omstandigheden (toetsvorm en –organisatie) verwacht de student de toets met goed gevolg af te kunnen leggen?

De student moet aannemelijk maken dat de voorziening die hij/zij vraagt noodzakelijk en geschikt is. Dit kan door middel van een diagnose, maar ook op andere wijze, bijvoorbeeld door een gesprek tussen de student en de examencommissie.

Voorzieningen kunnen worden toegekend voor een enkele toets, alle toetsen binnen een cluster/studiejaar of voor de gehele opleiding.

Er zijn 3 categorieën voorzieningen:

De genoemde voorbeelden zijn niet uitsluitend.

1. Voorzieningen de organisatie van de toets

- Extra tijd (bijvoorbeeld 25% of 50%)
- Een pauze tijdens de toets
- Grote letters/A3-formaat/ander kleur papier of digitale achtergrond
- Schriftelijke tentamens op een PC
- Praktische ondersteuning bij het afleggen van het tentamen: gebarentolk, voorlezen van vragen, schrijfhulp, dyslexie-programma (Claread, ondersteuning bij presentaties, etc.
- Toestaan van eten/drinken tijdens het tentamen, beweging of een toiletbezoek
- Prikkelarme ruimte en/of een koptelefoon
- Tentamen op een andere locatie
- Online afname van de toets

2. Aanpassingen in het toetsprogramma

- Spreiding van tentamenmomenten/alternatieve tentamenmomenten/flexibele tentamenmomenten

- Opdelen van het tentamen in delen
- Een extra tentamenkans

3. Aanpassingen in de vorm van de toets

- Een alternatieve toetsvorm

Voorbeelden

- Bied meer inlevermomenten voor schriftelijke toetsen. Studenten kiezen zelf een moment (max 2 kansen per jaar, tenzij een derde kans is toegekend). Effect: studenten leveren de toets in zodra ze verwachten aan de criteria te voldoen. Dit verhoogt het slagingspercentage.
- Een zeer slechtziende student die veel tijd kwijt zou zijn aan het maken van een schriftelijke reflectie, geeft een mondelinge presentatie. De presentatie wordt vanzelfsprekend beoordeeld middels dezelfde criteria. Let dus niet op de presentatievaardigheden: de leerdoelen die centraal staan bij de schriftelijke toets worden aangehouden bij de presentatie.
- Een student met ADD krijgt bij een gesprekstoets een casus voorgelegd waarover zij vragen moet beantwoorden. Na het lezen van de casus krijgt zij 10 minuten tijd om voor zichzelf e.e.a. op een rijtje te zetten, waarna zij de toets succesvol aflegt.
- Een student met ASS loopt vast in de structuur van een lang verslag. Het schrijven van een verslag is hierbij geen leerdoel, maar een toetsvorm (en wordt dus niet beoordeeld). De student maakt een schema waarin hij laat zien aan de beoordelingscriteria te voldoen (of maakt een filmpje/documentaire of kiest een ander alternatief).

Aandachtspunten t.a.v. toetsbeleid binnen het experiment leeruitkomsten

Alle ijkpunten en richtvragen bij de verschillende toetsentiteiten gelden voor zowel het voltijd- als het deeltijdonderwijs. Voor de deeltijdse en duale opleidingsvarianten die deelnemen aan het experiment leeruitkomsten geldt dat er aanvullend met een aantal aspecten rekening gehouden moet worden bij vaststellen van het toetsbeleid.

- Bij de opleidingen die deelnemen aan het experiment leeruitkomsten wordt uitsluitend leerwegaafhankelijk getoetst. Hier is dus geen sprake van aansluiting op onderwijsactiviteiten. Uiteraard wordt, daar waar de mogelijkheid bestaat om onderwijs te volgen, bij de inrichting van dit onderwijs wel aangesloten bij de leerwegaafhankelijke toetsing en worden toetsresultaten benut om, daar waar de mogelijkheid bestaat om onderwijs te volgen, dit onderwijs in te richten/bij te stellen.
- De opleidingen die deelnemen aan het experiment leeruitkomsten bestaan uit een geheel van eenheden van leeruitkomsten (EVL'en) en niet uit OWE's.

- Om opleidingen te ondersteunen bij het maken van leerwegonafhankelijke toetsen is binnen het experiment leeruitkomsten een screeningsinstrument ontwikkeld. Met dit instrument kan worden beoordeeld in hoeverre een toets leerwegonafhankelijk is en waar ruimte zit om te ontwikkelen. In de Onderwijskundige Handleiding behorende bij dit experiment is daarnaast een overzicht opgenomen van de kwaliteitseisen waaraan een leerwegonafhankelijke toets moet voldoen. Dit zijn de volgende:
 - 1 De procedures en instrumenten voor beoordeling voldoen aan de algemeen geldende kwaliteitseisen voor toetsing en beoordeling van de HAN en, indien aanwezig, van de opleiding (zie hiervoor de reeds bestaande documentatie van de HAN).
 - 2 De toetsen kunnen bestaan uit een combinatie van instrumenten en vormen, bijvoorbeeld beroepsproducten, toetsen en presentaties.
 - 3 De toetsen zijn valide, betrouwbaar en transparant.
 - 4 Cesuur: de criteria voor voldoende beoordeling zijn aanwezig.
 - 5 Examinatoren zijn onafhankelijk, competent en geschoold.
 - 6 De toetsen zijn niet afgeleid van het onderwijsaanbod, maar zijn gericht op het toetsen van de beheersing van specifieke en meetbare leeruitkomsten.
 - 7 De toetsen per module toetsen gezamenlijk alle eenheden van leeruitkomsten van de betreffende module.
 - 8 Iedere summatieve toets toetst de leeruitkomst(en) van de betreffende EVL en leidt tot een beoordeling/kwalificatie en het aantal behaalde studiepunten.
 - 9 De examencommissie die toezicht houdt op de kwaliteit van toetsing is geschoold voor deze taak.

OPEN UP
NEW HAN_ UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES
HORIZONS.